

1950 BARIŞSEVERLER CEMİYETİ DAVASI'NDA SAVUNMA

Sayın Yargıçlar;

Demokrat Parti Hükümetinin 25 Temmuz 1950 de aldığı Kore'ye 4500 Türk askeri gönderme kararını protesto eder mahiyette bir beyanname yayınlayıp halka dağıtmak ve bu suretle milli mukavemeti kırmak ve milli menfaatlere zarar verici faaliyetlerde bulunmak suçundan sanık olarak huzurunuzda bulunuyorum.

Şimdi burada benden kendimi müdafaa etmem ve iddianameyi cevaplandırmam bekleniyor. Halbuki ben bütün normal müdafaa vasıtaları ve kolaylıkları elimden alınmış bir vaziyette bulunuyorum. Haklarında 161 inci maddeden takibat yapılan diğer kimselerin aksine olarak, beyanname dağıtılır dağıtılmaz derhal nezaret altına alındım ve hemen ardından da tevkif edildim. Müdafaa için vekalet vermek istediğim iki avukat Adli Amirlikçe reddedildi. Mevkuf bulunduğum için müdafaa bakımından gerekli hukuki istişareleri yapmak ve lüzumlu malumatı toplamak imkânından mahrum bulunuyorum. Ziyaretçilerimle uzun ve rahat konuşabilmem bile mümkün değil, bu konuşmalar katmerli tel arkasından onar dakikaya inhisar ediyor. Kanunlarımız, hukuki işlerde de kocanın karısına yardımını tanımasına rağmen, esas ikametgâhım olan şehirden uzak bulunduğum için eşimin yardımlarından da istifade edemiyorum. Bir sanığın müdafaa vasıta ve kolaylıklarından bu derece mahrum edilmesi hiçbir demokratik rejimde görülmuş hallerden değildir.

Bu vaziyette, müdafaa hakkı bana şeklen, âdet yerini bulsun kabilinden tanınmış oluyor. Bu şartlar altında evvelâ hiç müdafaaaya tevessül etmemeye karar vermiştim. Fakat sonra düşündüm ki, bu dâva sadece şahsımı ilgilendiren, bana ait hususi bir işin muhakemesi değildir. Bu dâva memleketimizin demokratik gelişme davasıyla doğrudan doğruya alakadardır. Sayın mahkemenizin bu davada vereceği hüküm, antidemokratik kanunların gerçekden meriyetden kalkıp kalkamayacağını, demokratik söz, fikir, matbuat hürriyetlerinin memleketimizde gerçekden tatbikine doğru gidilip gidilmediğini gösterecektir. Kısacası bu dâva, memleketimizdeki demokrasi mücadelesinin tezahürlerinden biridir. İşte bu düşüncelerle ki, bu davanın demokrasi dâvası leyhinde neticelenmesi için benim de karınca kaderince sonuna kadar uğraşmam, elimden gelen gayreti göstermem lâzım geldiği neticesine vardım ve arzettiğim mahrumiyet şartları içinde kendi kudretim yettiği kadar müdafaaı yapmağa karar verdim.

Adli Amirliğin hazırladığı iddianame esas itibarile tek bir temel hükme dayanırlmıştır: O da "beyannamenin münderecatı itibarile hükümetin Birleşmiş Milletler emrine Koreye asker gönderme kararının aleyhinde ve bu kararı protesto eder mealde milli mukavemeti kırıcı ve milli menfaatlere zarar verici bir mahiyet taşıdığı" hükmüdür. İddianamenin birkaç yerinde ve sonunda tecziyemiz talep edilirken daima "hükümet kararının aleyhinde bulunulmuş, binaenaleyh milli menfaatlere aykırı hareket edilmiş" şeklinde bir muhakeme yürütülmektedir. Halbuki bu iki ka-

ziye mantıkî bir zaruretle bir birine bağılı değildir. Gerek mantık, gerek demokratik icablar, gerekse Ana Yasamızın vatandaşlara sağladığı hürriyetler ve haklar bakımından bir hükümet kararının aleyhinde olmak bizzarure millî menfaatlere aykırı hareket etmek demek olamaz. Hükümet kararı ile millî menfaatin tarifi arasında bir ayniyet kabul edilemez.

İktidarda olan bir hükümetin verdiği kararlar “millî menfaat” ile aynı şeyler ve bir hükümet kararını tenkit etmek millî menfaatlere aykırı hareket etmek demek olursa, hiç bir hükümetin hiç bir kararını tenkide mahal kalmaz. İddianamenin kabul ettiği muhakeme ve hükümlendirme tarzı, iktidardaki hükümetlerin icraatı ve kararları üzerinde bütün münakaşa ve tenkit ve bu kararlara muhalefet imkânını ortadan kaldırır. Halbuki biliyoruz ki hükümetlerin kararları ve icraatı münakaşa ve tenkide açıktır. Muhalif partilerin mevcudiyetinin sebebi budur. Fikir, söz, matbuat hürriyeti bu demektir. Bu hürriyetler bütün demokratik rejimlerde tanındığı gibi Anayasamızın da sarîh maddelerinin teminatı altındadır. Memleketimizde demokrasi bu hürriyetlerin gerçekden tatbiki ile ve Türk vatandaşlarının bu hürriyetleri fiilen kullanmalarile gelişebilir. Ana Yasamızla milli, insan hakları beyannamesile milletler arası teminat altına alınmış olan tenkit ve muhalefet hakkı gibi demokratik hakları kullanarak hükümetin aldığı bir kararı tenkit etmek millî menfaatlere aykırı düşmek şöyle dursun, onlara ancak hadim olabilir. Millî menfaatlerin ne olduğu efkârı umumiye önünde açık ve serbest münakaşa ile tebellür edebilir. Millî menfaatin ne olduğu bahsinde, o zamanda iktidarda olan hükümet hatadan muarra mutlak ve yegâne hakem olarak kabul olunmaz. Ancak totaliter rejimlerde hükümet zora dayanarak kendisini bu şekilde kabulettirebilir.

İkinci bir nokta: Hükümetler gayet istikrarsız teşekküllerdir. Devlet müessesesi uzun zaman bölümleri içinde devamlı ve istikrarlı olabilir, fekat hükümetler gayet kısa zaman içinde değişebilirler ve netekim değiştiklerine de mütemadiyen şahit oluyoruz. Hükümet değişmesile takibedilen politika da değişir. Bir evvelki hükümetin verdiği kararı bir sonraki temamlile tersine çevirebilir; hatta bu vaziyet iktidardaki parti değişmeden de vaki olabilir. İddianamenin kabulettiği şekilde hükümet kararı, musavi millî menfaat, demek olursa bu gibi hallerde, yani iktidardaki hükümetin değiştiği hallerde “millî menfaat”ın tarifi ne olacaktır? Değişen hükümetlere ve onların değişen kararlarına göre millî menfaatin da tarifi değişecek hatta bazen bir birine zıt şeyler olabilecektir. Görülüyor ki hükümet kararını millî menfaatin tarifi ve ölçüsü olarak kabul etmek çok partili siyasi rejimle hukuken olduğu kadar maddeten ve fiilen de kabiletelif değildir.

İddianamenin esas mesnedini böylece inceledikten ve çürüttükden sonra şimdi muhteviyatının daha teferruatlı bir tahliline geçeyim:

1- İddianamede hükümetin Koreye asker gönderme kararı “Birleşmiş Milletler Anayasasının Büyük Millet Meclisince kabul edilmesi neticesinde bu anayasaya uyularak verilmiş” bir karar olarak gösterilmektedir. Bu hüküm doğru olmakdan çok uzaktır. Koreye asker gönderme kararı Birleşmiş Milletler Anayasasının kabulünün zaruri bir neticesi değildir. Bilakis bu Ana Yasa hükümlerine aykırıdır. Birleşmiş Milletler Anayasasının 43 üncü maddesi üye devletlerin herhangi bir ihtilafa silahlı olarak müdahale edebilmeleri için daha önce hususi anlaşmaların akdini şart

koşmuştur. Dahası da var: Gene B. M. Anayasasının aynı maddesi gereğince bu hususi anlaşmaların imzalayan devletlerin kendi anayasaları mucibince tasdik edilmesi lâzım gelmektedir, yani, silahlı kuvvetler göndermek bahsinde Türkiye ile B. M. ler arasında yapılacak hususi anlaşmanın bizim Anayasamız gereğince Büyük Millet Meclisi tarafından tasdiki gerekmektedir. Bunların hiç birisi yapılmamış olduğuna göre hükümetin Koreye asker gönderme kararı hem B. M. ler Anayasasının, hem de kendi Anayasamızı ihlal eden bir hareket olmuştur.

2- İddia makamı beyannamenin bir iki cümlesini almakda ve metnin bütününden koparılmış bu cümleleri kendine göre tefsir ederek bizi suçlandırıcı hükümlere varmaktadır. Halbuki:

Yargılama konusu yazılı bir metin olduğu zaman metnin bütünü ve bütünü mânası üzerinde durmak lâzım gelir. Bütünü bir tarafa bırakıp bazı parçalar üzerinde durarak hükme varmak hukuk prensiplerine ve yargılama usullerine mugayirdir. Malumdurki bu hususta, yani yazılı metnin bütünü üzerinde durmak gerektiği hususunda bir Yargıtay kararı vardır. Beyannamemizin bütünü mânası ve gayesi ise bir hükümet kararını tenkidden ve bunun düzeltilmesini Büyük Millet Meclisinden temenniden ibarettir. Usulüne göre kurulmuş, hükmî şahsiyete haiz bir cemiyetin kendi sahasına giren bir mes'eledе görüşünü umumi efkâre bir beyanname ile bildirmesi ve Büyük Millet Meclisinden bir dilekte bulunması Anayasamızın ve yeni değiştirilen Cemiyetler ve Basın kanunlarının Türk vatandaşlarına sağladığı en basit demokratik haklardanır.

İddianame metnin bütününden bazı cümleleri koparıp yalnız onların üzerinde durmakla da kalmıyor bunları tamamiyle indi bir şekilde tefsir ederek beyannamede mevcut olmayan mânalar çıkarmaya çalışıyor. İddianameye göre beyannamede "... Kararın Amerikan menfaatleri göz önünde tutularak verilmiş bulunduğu ve adeta Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti de Amerika Birleşik Devletleri hükümeti emrinde bir kukla devlet gibi gösterilmekde ve halka bu şekilde telkin yapılmak suretile Amerika ile dostluğumuzun bozulması için halk arasında propaganda yapılarak bu uğurda gayret sarfedilmektedir. Bu şekilde bir faaliyet ise Türkiye Cumhuriyetinin millî ve siyasi menfaatlerine zarar verici bir mahiyet taşıdığı açıkça görülmektedir."

İddianamenin bu satırları beyanname metninin düpedüz bir tahrifidir. Beyannamede geçen "Hükümetin bu kararı Amerikan menfaatleri uğruna harbe katılmamız demektir" cümlesile iddianamedeki "Karar Amerikan menfaatleri göz önünde tutularak verilmiştir" cümlesi aynı mânaya mı gelir? Beyannamede bahis mevzuu olan mesele, Koreye asker gönderme kararını verirken hükümetin *neyi göz önünde tuttuğu* meselesi değildir; bu kararın objektif ve fiilî mânası ve neticesidir. Hükümet erkânı kararı verirken ne düşünmüş ve neleri göz önünde tutmuş olursa olsun; kararın fiilî neticesi ve binaenaleyh objektif mânası "Amerika menfaatleri uğruna harbe katılmak" demektir. Kore harbinin Amerikan menfaatleri bakımından birinci derecede bir ehemmiyet taşıdığını ise kimse inkâr etmiyor. İktidar partisinin ve hükümetinin sözcüsü, adeta yarı resmî organı olan Zafer gazetesinin 9 Kasım 1950 tarihli nüshasının baş makalesinde Faik Fenik bile, general Bradley'nin makalesine verdiği cevapta, Kore harbinin "bizzat Amerikanın Uzak Doğudaki müdafaa sistemine" dokunduğunu, Japonyanın müdafaasını ve dolayısı ile Pasifik Okyanusu

stratejisini alâkadar ettiğini; Amerikanın bunun için Koreye müdahale ettiğini, bir başka memlekete karşı lâkayt kalabileceğini ve memleketimizin daha gerideki müdafaa hatlarına nisbetle “önde bir savsaklama hattı” olarak kabul edilebileceğini yazıyor ve “Ama biz bu şekilde oyunlara gelemeyiz” diyerek infialini açığa vuruyor. Demek ki resmî demeçlerde cihan sulhu ve bunun bütünlüğü hakkında söylenen sözler her ne olursa olsun, Amerikanın Kore harbine müdahalede birinci saik kendi öz menfaatleri imiş.

Diğer devletlerin ve bu meyanda Türkiye hükûmetinin Kore harbine müdahalesini temin yolunda Amerikanın oynadığı role gelince, hadiselerin seyri bunu açıkça gösteriyor:

a. Birleşmiş Milletler Konseyinin hükûmetimize ilk müracaatı Haziran sonlarında vaki oldu. B. M. genel sekreteri gönderdiği telgrafta yardımın şeklini sordu ve bizim Dış İşleri Bakanlığımız da konsey ile daimî temasa hazır bulunmak gibi müphem bir cevap verdi. Bu cevapta askerî yardımın sözü geçmediği gibi böyle bir yardım ima dahi edilmiyordu. Keza gazetelerde ve siyasî dedikodulardan yardımın bu şekilde olabileceğine dair bir telmih bile görülmüyordu.

Meclis dağıldı; bakanlar ve Cumhurbaşkanı başkenti terk ederek tatile çıktılar.

Böylece tam bir ay geçti. Derken Temmuz sonlarında Amerikan Kongresi silâhli kuvvetler komisyonu azasından Mr. Cain ansızın Türkiyeye çıka geldi. Dış İşleri Bakanı, Savunma Bakanı ve Genel Kurmay Başkanı ile temaslar yaptı.

25 Temmuz günü Cumhurbaşkanı yanında Başbakan ile yardımcısı olduğu halde askerî bir uçakla saat 16:15'te Ankaraya vardı. Variş saati geç olduğu halde hemen o akşam bakanlar kurulu toplandı ve Koreye asker gönderme kararını aldı.

Aynı gün, hükûmet kararı alınıp ilân edilmeden saatlerce önce bir basın toplantısı tertip ederek bu Koreye asker gönderme işini ilk defa Mr. Cain gazetecilere açıklamış oldu. Bu basın toplantısında Mr. Cain seyahatinin maksadının Birleşmiş Milletler üyelerinin Koreye yardımını temin etmek olduğunu söylemiş ve askerî ve siyasî ricalimizle yaptığı temaslarda Koreye asker gönderme işinin bahis mevzuu olduğunu açıklamıştır.

Bu basın toplantısında Mr. Cain, henüz bakanlar Kurulu kararını vermemişken, etrafındaki gazetecilere “Ben ne karar alacaklarını tahmin ediyorum, fakat misafir olarak bulunduğum memleketinizde bunu açıklamam doğru değildir” demiştir, sanki bunu söylemesi en sarıh bir açıklama değilmiş gibi. (Hürriyet gazetesinin 26 Temmuz tarihli sayısında bu basın toplantısına dair çıkan haber).

Yine bu basın toplantısında Amerikan âyan azası, Yeni İstanbul gazetesinde çıkan metne göre, “Bu harpte piyade kuvvetlerinin rolü büyüktür. Diğer milletlerden kara kuvveti istememizin tek sebebi Amerikanın yıpranmamasını temindir” demiştir.

Koreye asker gönderme kararını gazeteler, umumîefkâr ve muhalefet partileri çevreleri bir “sürpriz” olarak karşıladılar. Amerikan Associated Press muhabiri bile İstanbuldan gazetesine çektiği telgrafta kararı bu kelime ile vasıflandırdı. Muhalefet çevrelerinin hükûmet kararına karşı tevcih ettikleri tenkitlerden biri de kararın anî olarak, umumî efkâr önceden bu mevzuda hazırlanmadan alınması oldu. Filhakika fiilî bir harbe silâhli kuvvetler göndermek gibi hayatî bir karar böyle ap ansızın, bakanlar başkente askerî uçaklarla gelip ve gelir gelmez hemen toplanıp mı verilir?

Çok daha az ehemmiyetli kararlar bile alınmadan önce şaya, “mevsuk haber” ilh. şekillerde matbuata sızar, ileri geri münakaşası edilir, bakanlar kurulu toplandı toplanacak diye beklenir.

Koreye asker gönderme kararına bütün bu hadiselerin ve Mr. Cain’in ap açık beyanati ışığında bakılınca bu kararın alınmasında Amerikanın oynadığı rol şüphe götürür mü?

Zaten Koreye asker gönderme kararının alındığının haftasında Amerikan Âyan meclisinin geçirdiği bir karar Koreye yardım bahsinde Amerikanın oynadığı tesirli rolü büsbütün açığa vurmuştur. Bir Ağustos tarihinde Amerika Âyan Meclisi Koreye yardım müracaatına cevap vermeyen her hangi bir millette Marshall planı dahilinde yapılan yardımın durdurulması yetkisini Başkan Truman’a vermiştir. Bu, Güney Koreye yardım temini yolunda Marshall planına dahil memleketler üzerinde doğrudan doğruya bir baskı icrası değildir de ya nedir?

Koreye asker gönderme kararının alındığı günlerde cereyan eden hadiseler bir başka bakımdan da, bu kararın tenkit ve itiraz götürür mahiyette bir mesele olduğunu göstermesi bakımından da dikkate değerdir. Şöyle ki:

Mr. Cain sözü geçen basın toplantısında Türkiyenin Koreye asker göndermesinden bahseder etmez gazeteciler, böyle bir kararın isabetinden şüphe ifade eden, itiraz yollu iki soru sormuşlardır: (1) “Türkiyenin Koreye asker göndermesi kendisi için bir tehlike teşkil etmez mi?” (2) “Türkiye Koreye asker gönderdiği takdirde kendi yanı başında bizzat kendisinin karışacağı bir harbe yol açmış olmaz mı?” (Yeni Sabah gazetesi, 26 Temmuz 1950, basın toplantısı haberi) Mr. Cain de bu sualleri gayet tabii karşılamış ve her ikisini kendine göre cevaplandırmıştır. Bu da gösteriyor ki Koreye asker gönderme kararı gayet tabii olarak üzerinde münakaşa edilebilecek, itirazla karşılanabilecek mutad mevzulardandır. Bu sualler sorulup cevaplandırılırken, bu karar itirazın ağır cezayı gerektiren bir suç olabileceği her halde ne sualleri soran gazetecilerin, ne de Mr. Cain’in hatırına gelmemiştir.

Kararın alındığı ertesi günü Amerikan Associated Press muhabiri İstanbuldan gönderdiği telgrafta kararın bütün memleket için bir sürpriz teşkil ettiğini ve derin akisler uyandırdığını belirttikten sonra şöyle demiştir: “Türk askerlerinin çarpışmak için bu kadar uzaklara gitmek zorunda kalabilecekleri halk arasında bir çok kimseleri üzmüştür denilebilir”.

Demek ki Amerikan ajansı muhabiri bile, bir yabancı olmak dolayısıyla Türk halkıyla yakından teması bulunmadığı halde, halk arasında bu kararın menfi bir tesir yarattığını fark etmiş ve bunu memleketine bildirmiştir. O da her halde bu karara muhalefetin bir suç sayılabileceğini düşünmemiştir. Biz de bir Türk derneği ve halktan insanlar olarak bu karar karşısında duyduğumuz endişeyi ve kararı neden yanlış bulduğumuzu umumîefkâra bildirdik.

Dahası var: 26 Temmuzda Washington’dan United Press Amerikan Ajansının bildirdiğine göre, Koreye kara kuvveti göndermenin Türkiye için basiretli bir hareket olup olmadığı Amerika dış işleri bakanı Mr. Acheson’dan sorulmuş, fakat Acheson cevap vermeyi redetmiştir. Demek ki Amerikada da Türkiye’nin verdiği kararın basiretinden şüphe eden çevreler varmış ve bu karar orada münakaşa ediliyormuş.

Böyle olması da gayet tabiidir. Amerikada, Amerikanın kendisinin Koreye mü-

dahalesinin isabeti bile münakaşa edilebilir ve münakaşa edilen bir mevzudur. Hasılı her ne cepheden bakılsa, Koreye asker gönderme kararı tenkit ve itiraz götürür mevzulardan ayrı bir mahiyet arzetmez.

Aynı şekilde, Türk Amerikan münasebetleri de münakaşa edilebilir ve edilen bir mevzudur. Hükümetin Amerikan dostluğu siyaseti münakaşa ve tenkit edilemez, bu suçtur diye bir kaide ve hüküm ileri sürülemez. Gerçi beyannamede hükümetin Amerikan dostluğu siyasetine hiç temas edilmemiştir fekat iddia makamı beyanname muhteviyatını Amerikan dostluğunu bozacak mahiyette buluyor ve bunu milli menfaatlara aykırı telakki ediyor da onun için bu mevzua burada temas ediyorum. Hükümetlerin dış siyasetleri münakaşa ve tenkit haricinde kalması gereken mukaddes ve yasak mevzular değildir. Diğer memleketlerin parlamentolarında ve matbuatında kendi hükümetlerinin iç siyasetlerinin olduğu kadar dış siyasetlerinin de en şiddetli tenkitlere maruz kaldığını görüyoruz. Hemen hemen her gün gazetelerde okuyoruz. Hatta bizde bile dış siyasetin tenkitleri görülüyor. Amerikan genel kurmay başkanı general Bradley'nin Amerikan müdafaa sistemini açıklayan yazısından sonra, Türkiyede adeta Amerikan sözcülüğü eden Vatan gazetesi dahi Amerikayı tenkit etmek mecburiyetini hissediyor. Burada sırası gelmişken şuna da işaret edeyim ki Türk hükümeti Amerikaya bel bağlayarak dış ve askeri siyasetini yürütürken Amerikanın en yetkili askeri şahsiyetinin Türkiyenin esas müdafaa hatının dışında bırakıldığını dünyaya ilan etmesi Koreye 4500 asker göndererek kendi milli kuvvetlerimizi zayıflatmanın isabetsizliğini açığa vuruyor.

Ve nihayet bu bahisde, Türk hükümetinin Amerika Birleşik Devletlerinin bir kuklası olması gibi tefsirlere gelince, beyannamede bu gibi şeyler ne alenen ne de zımnın söylenmiş ve "halka telkin" edilmiş değildir. Bu, iddia makamının kendi indi ve şahsi mülâhazasıdır. Biz beyannamede sadece Koreye asker gönderme kararında Mr. Cain'nin ve bu vasıta ile Amerika Birleşik Devletlerinin rolüne işaret ettik. Bu ise, yukarda hülâsa ettiğim hadiselerden de görüldüğü üzere, aşikar bir vakıdır; Mr. Cain'in bizzat kendi beyanile sabittir.

Yine iddia makamı beyannameden bir başka cümle alarak bu cümleyi de Kore kararının "Türkiyeyi bir harbe sürüklemek maksadiyle verilmiş olduğunu ilan suretile hükümet kararına karşı halkın mukavemetini tahrik ve milli menfaatlara zarar verecek surette faaliyet sarfettikleri görülmektedir" şeklinde tefsir ediyor.

Bir kere, bahis mevzuu cümleyi ele alır da bu cümlede fiil ve fail hangisidir diye basit bir gramer tahlili yaparsak görürüz ki bir harbe sürüklemek fiilinin faili Amerikadır, Türkiye hükümeti değildir. Beyannamede Kore kararının yanlışlığını münakaşa ederken, "biz şimdi Koreye asker göndermesek bizim başımız darda kaldığı zaman Amerika da bize yardım etmez" diyenlere cevap olarak Necmettin Sadak'ın "Bu işler menfaat işidir, hissi sebebler rol oynamaz. Eğer o gün Amerikanın çıkarı varsa bize yardım eder; yoksa etmez" sözünü iktibas ediyor ve arkasından da ilave ediyoruz: "Kaldı ki bugün karşılaştığımız hadise de gösteriyor ki mes'ele, bize Amerikanın yardım edip etmemesi değil, fakat bir üçüncü cihan harbine yol açacak maceralara sürüklemek istemesidir."

Görülüyor ki verilen hüküm Türk hükümeti hakkında değil Amerikan hükümeti hakkındadır. Biz hükümetin memleketi bir harbe sürüklemek *maksadiyle* bu

kararı verdiğini söylemiyoruz; Amerika bizden böyle bir talepte bulunmakla bizi bir üçüncü cihan harbine yol açacak maceralara sokmak istiyor diyoruz. Hükümet erkânı Amerikanın bu telkinlerine uygun olarak Koreye asker gönderme kararını alırken ne düşünmüşler ve ne maksat gütmüşlerdir bilemem belki, ancak tahmin ve istidlâl edebilirim. Yalnız şunu söyleyebilirim ki iddianamede ileri sürüldüğü gibi hükümet, harbi önlemek maksadile harbe katılmak kararını almış ve bunda samimi olmuş dahi olsa fiili vaziyet, yani Amerikanın bizim böyle bir karar almamızı istemiş olması ve hükümetimizin verdiği kararın da buna uygun bulunması ve Kore harbinin bir üçüncü cihan harbine yol açmak ihtimalini taşıması vaziyeti asla değişmez. Biz beyannamede niyetler ve maksatlar üzerinde değil, kararın ve hadiselerin objektif manası ve fiili neticeleri üzerinde duruyoruz.

Beyanname muhteviyatının halkı hükümet kararı aleyhine tahrik mahiyetinde olduğu iddiasına gelince, bu tamamen asılsız ve mesnetsiz bir iddiadır. Tahrik, gerek kelime manasında, gerek politik ve hukuki manada, *muayyen bir tarzda harekete sevk ve teşvik etmek* demektir. Halbuki beyannamede halka hükümet aleyhine müteveccih her hangi bir hareket yolu gösterilmiş hatta ima edilmiş bile değildir. Bilakis beyannamenin son paragrafında bunun sadece bir bildiri olduğu ve halktan değil Büyük Millet meclisinden bir hareket tarzı umduğumuzu açıkca ifade ediyoruz. Bu son paragrafta aynen şöyle diyoruz: “Biz Türk Barışseverler Cemiyeti bunları Türk halkına *bildirirken* onun en samimi düşüncelerini belirttiğimize ve gerçek her Türk vatanseverinin bizimle aynı fikirde olduğuna inanıyoruz. Adı söylenmeden bir harp ilânı demeğe gelen Adnan Menderes hükümetinin bu kararını Türkiye Büyük Millet meclisinin reddedeceğini umuyoruz.” Bunun tahrik neresinde?

3- Bundan sonra iddianame hükümetin Kore kararını müdafaa ve beyannamede ifade edilen görüşü çürütmeye girişmektedir. İddia makamı adeta hükümetin sözcüsü gibi konuşmaktadır. Halbuki bizim bildiğimiz hukuk prensiplerine göre iddianamenin objektif bir şekilde hazırlanması ve iddia makamının sanığın yalnız aleyhindeki değil leyhindeki noktaları da nazarı dikkate alması gerekir. İddia makamı davada methaldar iki taraftan birinin sözcüsü ve müdafii rolünü oynyamaz.

Bundan maada diğer mühim bir noktada şudur ki dava konusu olan mes’ele bizim Kore kararı hakkındaki görüşümüzün doğruluğu veya yanlışlığı mes’elesidir. Burada bu mevzuu münakaşa edecek ve görüşümüzün doğruluğunu isbata teşebbüs edecek değilim. İddianamenin ileri sürdüğü, harp yoluyla harbe mani olmak ve barışı korumak iddiası çok münakaşa ve tenkit ve cerh edilmiş bir iddiadır. Hangi görüşün doğru olduğunu hadiseler gösterecektir. Ve hatta şimdiden göstermeğe başlamıştır denilebilir.

Şimdi burada bir an için bu mes’elede Cemiyetimiz görüşünün yanlış olduğunu farz ve kabul edelim. Ne olacak? Bir görüşün yanlışlığını isbat etmek demek bir suç olduğunu isbat etmek mi demektir? Bu dava bakımından üzerinde durulacak nokta beyanname muhteviyatının hukuki manada bir suç teşkil edip etmediğidir. Yanlış veya doğru olması temamilen ayrı bir bahistir ve yargılanmayı gerektiren bir şey değildir.

4- Beyanname muhteviyatını kendine göre tahlil ve tefsir ettikten sonra iddia makamı adeta büyük bir parantez açmakta ve dava konusu olan suçla, yani hükü-

met kararı aleyhine beyanname neşri suretile milli menfaatlere zarar vermek suçu ile, hiçbir alakası olmayan bir mevzuu, hariçteki barış hareketleri mevzuunu, ele almaktadır. Bu kısım iddianameye neden konmuştur? Dışardaki barış hareketleri ve teşekküllerile Türk barış severler cemiyeti arasında bir irtibat ve münasebet mi tesbit edilmiştir? Hayır. Yoktur ki edilsin. Bu kısmın sonunda ancak arada bir “ad ve gaye mutabakatı” iddia ediliyor. Peki böyle iddia ediliyor da bu sebeble bu yönden de yargılanmamız ve tecziyemiz mi talep ediliyor? Hayır. O da yapılmıyor. Ve esasen hukuki ve kanuni bakımdan yapılabilmesine de imkân yoktur. İddia makamı bir “mutabakat” mevcudiyetini iddia ettikten sonra bu kısmı öylece, muallakda bırakıyor ve tekrar beyanname neşri suretile milli menfaatlere zarar vermek iddiasını ele alarak bu yönden tecziyemizi talep ediyor.

Şu halde, tekrar aynı sual beliriyor. İsnad olunan ve dava konusu suçla hiç bir alakası bulunmayan bu kısım iddianameye neden konmuştur? Bu elbette ki bir zuhul eseri olamaz. Bunda elbette ki bir kasit var. Bu kasdin ne olduğunu anlamak da zor bir şey değil.

Bir hükümet kararını tenkitten ileri geçmeyen beyannamenin milli menfaatlere aykırı bir hareket olamayacağını iddia makamı da farkındadır. Fakat iddia makamı, daha önce de belirttiğim gibi, bu davada gerektiği gibi tarafsız değildir. Bize karşı menfi bir tavur almıştır.

Dava konusu olan suç bahsinde iddia makamının vaziyeti zayıf olduğundan bir başka taktiğe başvurmuştur. Maksat, cemiyetin ve bizlerin hüviyetimiz hakkında yargıçlar heyetinde tereddüt ve menfi bir tavur uyandırmak, cemiyetimizi sanki hariçle gizli münasebetleri olan şüpheli bir teşekkül gibi göstermektir. Bizler ve cemiyetimiz hakkında yargıçlar heyetinde menfi bir tavur yarattıktan sonra esasen çok elâstiki ve müphem olan 161 inci maddeyi ve kanunda tasrih ve tarif edilmemiş olan milli menfaatlere zarar vermek suçunu neşrettiğimiz beyannameye izafe edip bizi suçlandırmak ve cezalandırmak kolaylaşacaktır.

İşte, iddianamenin dış memleketlerdeki hareketler ve teşekküller hakkındaki kısmının güttüğü maksat budur. Bu sebeble, suç olarak isnad edilen ve bu davanın konusunu teşkil eden fiil ile hiç bir alakası bulunmamakla beraber iddianamenin bu kısmının üzerinde de durmak mecburiyetini hissediyorum.

İddianame topladığını söylediği malumata dayanarak “devamlı ve sağlam bir barış elde etmek ve harp kuvvetlerine karşı barış kuvvetlerini teşkil ve takviye etmek için yapılacak mücadelenin artık komünist partilerinin faaliyetinin mihverî haline geldiğini” ve bundan sonra çeşitli barış teşekkülleri kurulduğunu yazmaktadır.

Komünist partileri kendi faaliyetleri hakkında ve barış mevzuunun ve hareketlerinin ehemmiyeti hakkında istedikleri kararı alabilirler, şu veya bu teşebbüse geçebilirler. Bu onlara ait bir mes’eledir. Ve bundan bir mesuliyet doğuyorsa o da onlara racidir. Cemiyetimizin onlarla bir münasebeti ve irtibatı bulunmadıkça bu yönden suçlandırılmaz. Komünist partileri barış hareketleri teşkil etmek ve takviye etmek kararı aldı diye dünyadaki her barış teşekkülünün bizzarure oraya bağlı olduğu iddia edilebilir mi? Bu çeşit istidlâl ve muhakemelerin hatasına dair lise mantık kitaplarında bile misaller vardır. “Bütün serçeler kuşdur” kaziyesi doğru olabilir amma bundan, bütün kuşların serçe olduğu neticesi çıkmaz.

Bundan sonra iddianame, barış taraftarları daimi komitesinin “Stokholm Çağrısı”nı bahismevzuu etmekte ve gerek bu çağrıda, gerekse cemiyetimiz tarafından yayınlanmak üzere kaleme alınmış bulunan bir yazıda atom silâhının meninin istendiğine ve buna dayanarak da cemiyetimizle hariçteki dernekler ve hareketler arasında “gerek ad ve gerekse gaye itibarile tam bir mutabakat hali bulunduğunu ve çalışma metodlarında bir birlik ve uygunluk görüldüğünü” ileri sürmektedir.

Ad ve gaye ve çalışmada mutabakat görülmüş de ne olmuş? Bu ad, gaye ve faaliyetin kendisi suç teşkil eder mahiyette midir? Şüphesiz ki değildir. Nitekim adı geçen Stokholm Çağrısının Türkçe metni Türkiyede bazı eşhasa da gönderilmiş ve gazetelerin yazdığına göre bu beyannameyi tanınmış şahsiyetlerden, millet vekillerinden de imzalayanlar olmuş fekat atom silâhının menini istemek bir suç olmadığı için bunlar hakkında kanuni soruşturma ve kovuşturma yapılmamıştır. Bundan maa-da, atom silâhının men’i lüzumu ve dileği ve cemiyetimizin barışın temini yolunda faaliyetlerde bulunacağı nizamnamemizin gayesinde serahaten belirtilmiştir. Resmi makamlar bu nizamnameye itiraz etmemiş, bundan dolayı cemiyet hakkında herhangi bir harekete tevessül etmemişlerdir. Demek ki atom silâhının men’i uğrunda faaliyette bulunmamız nizamnamemizin kabulüyle kabul olunmuş bulunuyor.

Sonra biraz iz’an ve mantıkla düşünelim. Atom bombası bahsinde ancak iki şık vardır. Ya atom bombasının harplerde kullanılmasında, çoluk çocuk, genç ihtiyar yüzbinlerce masum insanın bir anda mahvedilmesinde bir beis görmemek, veya bu bombanın kullanılmasına itiraz etmek ve bunun men’ini istemek. Demek ki bu mevzuda dünyadaki bütün insanlar ancak ve ancak iki vaziyetten birini alabilirler ve bunun için de dört bucağında milyonlarca insan arasında mutabakat hali zaruri olarak husule gelecektir. Evet biz, memleketimizi de içine alması muhtemel bir üçüncü cihan harbinde atom silahının kullanılmasını istemiyoruz. Güzel şehirlerimizin, binbir mihnetle didinen fedakâr halkımızın silâhların en müthiş olan bu bomba ile bir anda mahvolmasını istemiyoruz. Bu silâhi ilk kullanacak devletin harp suçlusu sayılmasını -çünkü gerçekten de suçlu olacaktır- istiyoruz. Bu günkü dünyada karşı karşıya bulunan her iki büyük devlette de atom bombası bulunduğuna göre bu silâhın men’ini istemek tamamiyle taraf tutmayan bir dilektir. Aynı talebi Stokholm Çağrısının da yapması bu dileğin meşruiyetine halel vermez. Mahiyeti itibarile suç teşkil etmeyen bir fiilde benzerlik, iddianamenin tabiriyle mutabakat da bir suç teşkil etmez. İddianamenin adını geçirdiği Joliot-Curie büyük bir fizik alimidir; herhalde fizik kanunlarının doğruluğuna inanıyor ve icabında bunların doğruluğunu müdafaa da ediyordur. İddianamenin mantığına uyararak bundan dolayı bizlerin fizik kanunlarını inkâr etmemiz mi lâzım gelecek? Kaldı ki Stokholm Çağrısını garp dünyasının siyaset, din, askerlik, edebiyat, san’at ve ilim sahalarında en tanınmış şahsiyetlerinden bir çok imzalayanlar olmuştur. Bugün yer yüzünde bu çağırıcıyı imzalayanların sayısı 270 milyonu geçmiştir. Ve iddia makamının iddiası hilâfına bu hareket batı devletlerinde olduğu kadar Sovyetler birliğinde ve diğer halk cumhuriyetlerinde de geniş yer almıştır.

İddianame, bizim yazımızla Stokholm çağırısı arasındaki benzerlik üzerinde duruyor da aradaki ayrılığa hiç temas bile etmiyor. Biz o neşredilmemiş yazımızda atom silahının men’i uğrunda çalışılmasını ve bu tezi milletler arası kurul ve içtima-

larda savunmasını kendi hükümetimizden diliyoruz. Bu da teşebbüzümüzün mahalli ve milli mahiyetçe olduğunu gösterir. Bununla beraber şuna da işaret ediyim ki milletler arası bir teşekküle veya toplantıya iştirak etmek bizatihi bir suç değildir. Cemiyetler kanunu yalnız bakanlar kurulunun müsaadesi alınmasını şart koşuyor. Bir kaç senedir ortaya bir “kökü dışarda” tabiri atıldı, o zamandan beri de sanki bir şeyin milletler arası bir şumuli oluşu bizatihi bir suç teşkil edermiş gibi bir zihniyet peydah oldu. Bunun bazı kanuni şartlarla mukayyet fekat kanunlarımızca tanınmış bir hak olduğu unutuldu.

Sonra, bu ad benzerliği veya mutabakatı iddiası da zorlanmış bir halin ifadesidir. Meselâ dosyada, Kominform gazetesinden yapılan bir tercümede hep “Barışseverler”den bahsediliyor ve bu kelimelerin altı da kalın kırmızı kalemle çizilmiş. Halbuki ingilizce aslının fotoğrafla alınmış metnine bakınca görüyoruz ki kullanılan ad barışseverler değildir, “the partisans of peace”dir. Fransızca telaffuzuyla partizan kelimesi türkçede de oldukça kullanılmaya başlanılmıştır ve en yakın tercümesi “tarafdar” kelimesiyle yapılabilir. İngilizce metinde istisnasız “barış taraftarları” denildiği halde bu türkçe tercümesine hep barışseverler olarak geçirilmiş. Zaten sevmek fiili ile mürekkep isim yapmak Türk diline has bir şeydir, yardımsever, yurtsever gibi. Demek ki cemiyetimizin adı temamlie Türk dilline has bir mürekkep isimdir.

Arada bir isim mutabakatı olması haddizatında bir şey ifade etmez. Barışın korunması yolunda çalışmak isteyen bir cemiyet Barışsever, Barıştarafarı, Barışıkorumu gibi adlardan başka ne ad olabilir? Binaenaleyh, elbette ki bütün barışçı teşekküller ve hareketler arasında bir ad benzerliği olacaktır. İsim mes’elesi üzerinde duruşumun sebebi, iddianamenin, nasıl en küçük teferruatı bile zorlayıp aleyhimize kullanmak temayülünde olduğunu belirtmek içindir.

Hasılı bu dış hareketler ve teşekküller bahsinde bu dava bakımından mühim olan bizim cemiyetimizle bu dış teşekküller arasında bir irtibat ve münasebet olup olmadığı mes’elesidir. Böyle bir irtibat ve münasebet yoktur. İddia makamı dahi bütün aksi istikametteki gayretlerine rağmen bunu iddia edemiyor. Bu bakımdan yargılanmamızı ve tecziyemizi de talep etmiyor. Şu halde bu bahis temamlie dava konusu dışındadır. İddianame böyle bir inhiraf yapmakla bizlerin ve yüksek mahkemenizin vaktinin israfına sebep olmuştur.

İddianamenin son paragrafında iddia makamı bizlerin hükümetin Kore kararı aleyhinde beyanname neşretmek ve bu suretle milli menfaatlere zarar verici faaliyette bulunmak suçundan tecziyemizi isterken “bu suç müteaddid şahıslar tarafından toplu olarak işlenmiş olması nazarı itibara alınarak As.CK. nun 51 inci maddesinin G bendi gereğince cezalarının arttırılması” demektedir. Burada da büyük bir mantık ve hukuki tefsir hatası vardır. Biz yedi kişi hep birlikte suç mahiyetinde bir fiil işlemek maksadiyla bir araya gelmiş ve bu maksatla teşebbüse geçmiş değiliz. Biz usulî dairesinde bir cemiyet kurmak için bir araya geldik, kanuni icaplarına uygun olarak cemiyeti kurduk ve gene usuli gereğince idare hey’etini teşkil ettik, aramızdan iki üyeyi de başkan ve genel sekreter seçtik. Nizamnamemize salahiyyetli makamlar tarafından itiraz edilmediği, bu yönden cemiyetimiz hiç bir kanuni muameleye maruz kalmadığına göre cemiyetin barışçı gayesi, bu yolda faaliyetlerde

bulunması ve atom silahının men'ini istemesi de (bu gayede tasrih edilmiştir) kabul edilmiş, kanuni bir mahsur görülmemiş demektir.

Kanuni uyarınca teşekkül edip hükmi şahsiyet kazanan cemiyetimiz Kore mes'alesi dolayısıyla bir beyanname yayınladı. Bir cemiyet namına neşredilecek bir beyannameyi tek bir kişinin hazırlaması ve dağıtması imkânı yoktur. Ne başkan ne genel sekreterin ne de diğer herhangi bir idare hey'eti üyesinin böyle bir selâhiyeti vardır. Bir beyanname neşrine ancak idare hey'eti topluluğu karar verir ve metni ancak o tesbit edebilir. Binaenaleyh suç olduğu iddia edilen fiilin toplu halde işlenmiş olması, hükmi şahsiyete haiz bir cemiyet namına yapılmış olmasındandır; "Cemiyet" denilen teşekkülün mahiyeti icabıdır. Binaenaleyh iddianamedeki cezaların arttırılması talebi temamiyle yersizdir. Bizim vaziyetimiz As. C.K. nun 51 inci maddesinin G bendinin şumuline girmez.

Neşrettiğimiz beyannamede milli menfaatlere zarar verici mahiyette hiç bir tahrik eseri bulunmadığından iddianamenin hakkımızdaki cezalandırma talebinin temamiyle reddi gerekir. Beyannamenin gayesi sadece, hükümetin Koreye asker gönderme kararını münakaşa ve tenkit etmek ve tenkit yoluyla da -çünkü hiç bir hükümet matbuatın ve umumi efkârın tesirinden azade değildir- hükümetin bu kararı Büyük Millet Meclisine sevkini temine çalışmaktan ibaretti. Bu karar usuli gereğince alınmamış olduğu için henüz kesinleşmiş değildi. Nitekim, muhalefet partileri de kararın Meclisten geçmesini istiyorlar ve demokrat parti millet vekilleri arasında dahi Meclisi fevkalâde içtima davet için faaliyetler görülüyordu. Biz de gerek Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderdiğimiz telgrafda, gerekse yayınladığımız beyannamede aynı şeyi diliyor, bu kararın tamamile nizami ve kanuni yollardan düzeltilmesini istiyorduk. Beyannamenin muhteviyatında hiç bir tahrik kasdı ve manası yoktur.

Vaziyet bu merkezde olmakla beraber, tatbiki istenen 161 inci madde şumuli öyle geniş, tazammuma öyle müphem bir maddedir ki, istenirse en masum hareketlere bile tatbik edilebilir. Şüphesiz, her davada yargıcın vicdani kanaati mühim bir rol oynar. Fakat vicdani kanaat, keyfi kanaat demek değildir. Yargıç, vicdani kanaatini elindeki kanun maddelerinin kıstaslarının ve tariflerinin mihengline vurmak mecburiyetindedir; bunlarla mukayyettir. Halbuki 161 inci madde sarıh tariflerden ve kıstaslardan mahrumdur. Maddenin birinci bendinde suç sayılabilecek filler tadad edilerek başlanıyorsa da -ki bunların tarifi dahi sarıh değildir- sonunda "veya milli menfaatlere aykırı herhangi bir hareket" denilerek maddenin şumülü namütenahi genişletiliyor. Böyle bir maddenin istenirse şumulüne sokturulamıyacak fiil yoktur.

Bu hali ile 161 inci madde ceza hukukunun dayandığı temel prensibi, kanunda tarif edilmeyen fiil suç olamaz, suçsuz da ceza olamaz prensibini kökünden ihlâl etmektedir. Bu madde Ana yasa hükümleri ile de çatışmaktadır. Bu madde mer'iyette oldukça ve kullanıldıkça Ana Yasanın 70 inci maddesile Türk vatandaşına sağlanan demokratik hak ve hürriyetlerin tahakkukuna imkan yoktur. Çünkü bu madde iktidardaki hükümete istediği zaman "milli menfaat" bahanesini ileri sürüp muhalif ve muarizlerine karşı harekete geçmek, onları hapsetmek ve fevkalade yetkili askeri mahkemelerde yargılamak salâhiyet ve imkânını veriyor.

Oysa ki Anayasanın diğer bir maddesi, yanılmıyorsam 103 üncüsü, Anayasa

yükümlerinden hiç birinin hiç bir sebep ve bahane ile ihmal veya tadil olunamıyacağı ve hiçbir kanunun Anayasaya aykırı olamayacağı beyan eder. 161 inci maddede ise Anayasanın vatandaş haklarına müteallik hükümlerini tadil değil, doğrudan doğruya ihlal ediyor.

Bugün memleketimiz matbuatında 161 inci maddenin anti demokratik mahiyeti günlük bir mevzu halindedir. Gerek ciddi yazılarla, gerek mizahi karikatürlerle bu maddenin vatandaş haklarına, demokratik hürriyetlere aykırılığı belirtiliyor. Memleketimizin tanınmış hukukçuları bu maddenin anti-demokratik mahiyeti ve değiştirilmesi lüzumu üzerinde ittifak ediyorlar. Bugünkü hükümet partisi anti-demokratik kanunları değiştirmek vaadi ile iktidara geldi. Ondan önce, dört senelik parti mücadelesinde, anti-demokratik kanunlar mes'alesi başlıca tenkit mevzuu olmuştu. Son senelerde cemiyetler, basın ve seçim kanunları Anayasaya aykırılıkları giderilecek şekilde değiştirildi. Büyük Millet Meclisinin açılış nutkunda Cumhurbaşkanı diğer anti-demokratik kanunların da değiştirileceğini ve bu maksatla yeni kanun tasarıları hazırlandığını bildirdi. Görülüyor ki 161 inci maddenin hayatı tehlikededir ve çok muhtemel ki yakında sona erecektir.

Koreye asker gönderme kararını tenkit bahsinde şimdiye kadar 161 inci maddenin tatbik tarzı bu maddenin ne kadar elastik olduğunu ve istendiği zaman istenilen şahsa tatbik edilebilir, istenmezse tatbik edilmez mahiyette olduğunu bir kerre daha göstermiştir. Yukarıda de belirttiğim gibi ben ve diğer cemiyetimiz idare heyeti üyeleri beyanname dağıtılır dağıtılmaz nezaret altına alındık ve akabinde tevkif edildik. O zamandan beri tahliyemiz için yaptığımız müracaatlar hep rededildi. Halbuki yine Kore kararını tenkit ettiklerinden dolayı haklarında takibat yapıldığı gazetelerde okuduğumuz Kasım Gülek, Hikmet Bayur, Nureddin Arıçoğlu gibi şahıslar bugüne kadar tevkif edilmiş değillerdir. Aynı kararı şiddetle tenkit etmiş olan bazı gazete yazarları hakkında ise hiç, bir takibat yapıldığını duymadık. Aynı maddenin aynı fiilden dolayı tatbikini, failerin hüviyetine göre değiştirmek hangi hak ve adalet prensibine sığar? Adaletin bu kadar ap açık, düpe düz ihlali karşısında insan söyleyecek söz bulamıyor.

İlk tahkikatta sorulan suallere bakarak cemiyetimizle Kore kararını tenkit etmiş olan diğer şahıslar arasında bir tefrik yapılmak istendiği intibasını aldım. Sorguda Kore kararının, şekil ve usul bakımından tenkidi, esasının tenkidi diye bir tefrik yapıldı. Galiba diğerleri birinci çeşit, biz ise ikinci çeşit bir tenkit yapmış adediliyorduk.

Bir kerre bir şeyin usul bakımından tenkidi, esas bakımından tenkidi diye mutlak bir tefrik yapılamaz, bu ancak izafî bir tefrik olabilir. Hele takibatta girişilmemesini, tevkiften kaçınılmasını bununla izah ve haklı gösterme pek çürük bir mazerete dayanmak olur. Muhalefet partileri neden kararı B.M.M. sinden geçirtmek istiyorlardı? Sırf şekil ve usul yerini bulsun diye mi? Şüphesiz ki hayır. Karar Meclise getirildiği ve orada müzakereye konulduğu takdirde bu partiler Meclisdeki mümessilleri vasıtasıyla kararın esası hakkındaki görüşlerini ve itirazlarını belirtebileceklerdi de onun için. Netekim karar Meclisten geçirilmeyince kararın nesine itiraz ettikleri belli oldu. Mesela C.H.P. genel sekreteri Kasım Gülek 30 Temmuz tarihli Yani Sabah gazetesinde çıkan mülakatında Kore kararının esasına müteallik bir itiraz ileri

sürüyor ve diyor ki: "... Açıkça söyleyebiliriz ki Türkiye 4500 kişiyi göndermekle kendi emniyetini azaltmış olacaktır..." Bir askerın bile büyük bir değeri olduğu bir emniyetsizlik dünyası içinde yaşıyoruz. Zaten başbakan Adnan Menderes dahi 24 Ağustosta verdiği demeçte C.H.P.nin Kore kararının esasına itiraz ettiğini şu kelimelerle belirmiştir: "İşin asıl elim tarafı... kararın aslına tevcih olunmuş en ağır tenkitlerle neşriyat sahasında hücumu geçilmiş ve en uzak köylere varıncıya kadar tahriklere girişilmiş olmasıdır" (Vatan gazetesi, 26 Ağustos, 1950). Buna rağmen Halk Partisi genel sekreteri hala tevkif edilmiş değildir.

Ya Yeni Sabah gazetesinin durumuna ne demeli? Bu gazetenin 26 Temmuz tarihli sayısındaki "Karar Hatalıdır" başlıklı baş makalesi, 27 Temmuzda "Hatalı Kararın Akisleri" adlı baş makalesi ve 29 Temmuzda renkli olarak bastığı büyük harita ve bunun altındaki "Harita Kararın Hatasını Söylüyor" adlı yazı hep kararın esasına müteallik tenkitleri ihtiva etmektedir. Fakat bu yazılardan dolayı Yeni Sabah gazetesi hakkında takibat yapıldığını bugüne kadar duymadık.

Ben burada onlar hakkında takibat yapılmamasını veya onların tevkif edilmelerini değil, fakat bizlerin de onlar gibi serbest bırakılmamamızı ve aynı fiilden dolayı aynı maddenin böyle tarafgirane ve iltimaslı bir şekilde tatbikini tenkit ediyorum, çünkü bu hal hak ve adalet anlayışına da, tatbikatına da uygun değildir.

İşte bütün bu sebeplerle, elastikî, müphem, ceza hukuku prensiplerine, ana yasamıza ve cihanşümul demokratik prensiplere aykırı olan bu 161 inci maddeyi tatbik ederken yüksek mahkemeniz bilhassa titiz ve ölçülü davranmak zaruretiyle karşı karşıyadır. Henüz şeklen ve resmen meriyetten kalkmamış fakat kalkması çok muhtemel bulunan bu maddenin ana yasanın vatandaşlık haklarını sağlıyan 70 inci maddesini ve hiç bir kanunun ana yasaya aykırı olamayacağını ve onun hükümlerini ihmal veya tadil edemiyeceğini amir olan 103 üncü maddesini ihlal etmiyecek tarzda tefsir ve tatbiki lâzım gelmektedir.

Hakkımızda tatbiki istenen 161 inci madde gerek millî, gerekse milletlerarası demokrasi prensiplerine ve hüriyetlerine aykırı olduğu gibi, yargılanmak üzere sevk edildiğimiz kaza cihazı da anti demokratik mahiyettedir. Ve bu mahiyetinden dolayı da adeta bugün yarın kaldırılması veya esaslı süratte tadile uğratılması beklenmektedir. Askerî mahkemeler teşkilatında köklü islâhat yapılacağı haberi sık sık yetkili ağızlardan matbuatımızda tekrarlanmaktadır. Böyle olması da tabiidir. Eğer demokratik bir rejime nihayet fiilen girdiğimiz iddia ediliyorsa, fevkalâde selâhiyetli mahkemeler sistemi ortadan kalkmak zorundadır. Bugünkü dünyamızda fevkalâde selâhiyetli mahkemeler beynelmilel hukuk tarafından mahkûm edilmiş vaziyettedir.

Fevkalâde selâhiyetli mahkemeler her şeyden evvel totaliter-faşist devlet sisteminin mahsulüdür. Demokratik devletle totaliter faşist devlet birbirinden başka cihetlerden ayrıldığı gibi hukuk anlayışında da ayrılır. Totaliter devlette hak anlayışı "devlet menfaati" manasındadır. Bu devlet sistemlerinde demokratik insan haklarının ve devlet karşısında vatandaşın haklarının korunmasının bir değeri ve yeri yoktur. Bunun için de totaliter devlet sisteminde fevkalâde yetkili mahkemeler sistemi mevcuttur.

Demokratik rejimlerin hukuk anlayışında ise fevkalâde selâhiyetli mahkemelere cevaz yoktur ve bu gibi rejimlerde bu çeşit bir kaza sistemi görölmez. Çünkü de-

mokratik devlet her vatandaşa müstakil, tarafsız, ve teminatlı mahkemelerde yargılanmak hakkını ve imkânını verir ve sanığın müdafaa hakkını en geniş ve şümüllü bir şekilde teminat altında tutar. Fevkalâde selâhiyetli kaza sistemi ve bu meyanda bizdeki askerî mahkemeler bu vasıfları haiz değillerdir.

Fevkalâde selâhiyetli mahkemeler o kadar demokratik esaslara aykırıdır ki İkinci Cihan Harbinden sonra harp suçları bahis mevzuu olurken Alman kaza sistemi de suçlu adedildi ve fevkalâde selâhiyetli Alman mahkemelerinin yargıçları suçlu olarak müttefikler mahkemesine sevk edildiler ve 1947’de mahkûm oldular. Böylece, fevkalâde mahkemelere cevaz olmadığı, bunların esas insan haklarına aykırı oldukları hükmü beynelmilel hukuka mal oldu.

Bu sebeplerle bizde de fevkalâde selâhiyetli askerî mahkemeler sisteminin şimdiki şekliyle veya büsbütün ortadan kalkması beklenir.

Hülâsa:

1. Kore kararı dolayısıyla neşrettiğimiz beyannamede hiç bir suç unsuru yoktur. Bu bir tenkitten başka bir şey olmadığı için millî menfaatlere aykırı da değildir. En tabii vatandaşlık haklarımızın kullanılmasıdır.
2. Kore kararını hem şekil, hem esas bakımından tenkit etmiş olan muhalif partiler mümesilleri ve gazete yazıcıları serbesttirler.
3. Tatbiki istenen 161 inci madde gerek millî, gerekse beynelmilel demokrasi prensiplerine ve anayasamızın sarih hükümlerine aykırıdır, umumî tenkit altındadır ve meriyetten kalkması beklenmektedir.
4. Askerî mahkemeler teşkilâtının da, anti demokratik mahiyetinden dolayı kaldırılması veya esaslı surette değiştirilmesi yoluna gidilmektedir.
5. Hatta, mahkemece hüküm verilinceye kadar sanığın tevkif edilmemesi, yargılamanın gayri mevkuf yapılması yoluna gerekli tedbirler alınmakta olduğu adalet bakanı tarafından temin edilmektedir.

Bu vaziyette benim ve diğer cemiyet idare heyeti üyelerinin derhal serbest bırakılmamış ve gayri mevkuf olarak tamamlanacak yargılanmamızın beraatle neticelenmesi lâzım gelir.

İddia makamının tecziye talebinin reddile beraatime karar verilmesini talep ederim.

[Belge sonuna el yazısı ile eklenmiş bölüm]

Türk ceza kanundaki bazı maddeleri yargılama yetkisi askeri mahkemelere ancak 1940 da verilmiştir. Zaten 161 inci madde de aslında harp zamanı tatbik edilmek üzere vazedilmiştir. Sulh zamanında da tatbikini mümkün kılan son bendi 1938 de eklenmiştir. Dünyanın ikinci c.[ihan] savaşının pençesinde olduğu memlekette tek partili rejimin hüküm sürdüğü o seneler bu vaziyet belki mazur gösterilebilir: Fakat şimdi iktidardaki hükümet çok partili demokratik bir rejime girmiş olarak övünmektedir.

Behice Boran

Genel Cezaevi, Cebeci, Ankara

Tarih Vakfı TİP Arşivi